

THE TECHNIQUE OF THE FLUTE PRACTISE AND DEVELOPMENT OF PERSONAL PRACTISE METHODS

Hakan Halit TURGAY*¹

*Doç. Dr., Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi İcra Sanatları Fakültesi, Çalgı Eğitimi Bölümü

Abstract

As a constantly improving creature, human beings are constantly striving to make the best of everything they do. Considering the entire history of humanity, the ability of human beings to develop themselves effectively started with access to information. The development of the individual, on the other hand, has started by discovering his own abilities and looking for ways to do his job in the best way. As a result of all these, the most valuable fact was undoubtedly learning and working. However, the perception and application skills of each individual differ. Accordingly, each individual should have a different work and learning foresight. Every individual who wants to play an instrument well must first acquire an intense working routine. However, personal studies that are not managed with knowledge and awareness will cause intense time loss and prolong the maturation process. The aim within the framework of the creative work required for the principles of solution-oriented work; it is to increase awareness with inductive and deductive methods and to reach a personalized working system with a more refined perspective.

In this article, accepted traditional working methods are examined and in the light of these studies, it is aimed to shed light on the formation of rational working skills for each individual's own problems.

Keywords: Technique of The Flute Practise, Flute, Personnel Practise Methods.

FLÜT ÇALIŞMA TEKNİKLERİ VE KİŞİSEL ÇALIŞMA YÖNTEMLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Özet

İnsanoğlu sürekli kendini geliştiren bir canlı olarak yaptığı tüm işleri en iyi hale getirmek için durmaksızın çabalamaktadır. Tüm insanlık tarihi göz önüne alındığında, insanoğlunun kendini etkin bir şekilde geliştirebilmesi bilgiye ulaşmak ile başlamıştır. Bireyin gelişimi ise, kendi yeteneklerini keşfedip yaptığı işi en iyi şekilde yapmanın yollarını aramakla başlamıştır. Tüm bunların sonucunda en değerli olgu kuşkusuz öğrenmek ve çalışmak olmuştur. Ancak her bireyin algısı ve uygulama becerileri farklılıklar gösterir. Buna göre her bireyin farklı bir çalışma ve öğrenme öngörüsü olmalıdır. Bir enstrümanı iyi çalmak isteyen her bireyin öncelikle yoğun bir çalışma rutini edinmesi gerekmektedir. Ancak bilgi ve farkındalık ile yönetilmeyen kişisel çalışmalar yoğun vakit kaybına neden olacak ve olgunlaşma sürecini uzatacaktır. Çözüm odaklı çalışmanın esasları için gereken yaratıcı çalışmanın çerçevesinde amaç; tümevarım ve tümdengelim yöntemleri ile farkındalığı artırıp, daha rafine bir bakış açısıyla kişiselleştirilmiş çalışma sistemine ulaşmaktır.

Bu makalede kabul görmüş geleneksel çalışma yöntemleri incelenmiş ve bu çalışmaların ışığında her bireyin kendi sorunlarına yönelik akılcı çalışma becerileri oluşturmalarına ışık tutmak hedeflenmiştir.

¹ Sorumlu Yazar E-mail: halitflute@gmail.com / Doi: 10.22252/ijca.1028590

Anahtar kelimeler: Flüt Çalışma Teknikleri, Flüt, Kişisel Çalışma Yöntemleri.

1.GİRİŞ

Giderek hızlanan yaşam koşulları tüm insanlık için hayatı zorlaştırmıştır. Öncelikle bu nedenle zaman ve zamanı akılcı kullanmak giderek daha önemli hale gelmiştir. Profesyonel bir flütçünün her gün yapması gereken çalışmalar günün koşullarına göre organize edilmeye çalışılsa da çoğunlukla bu çalışma programlarının sonuçlandırılmadığı; bu nedenle de gerek fiziksel gerekse zihinsel olarak korunması gereken mesleki duruşta kalite kaybı söz konusu olmuştur. Bu bağlamda çalışmanın kelime anlamı “Bir şeyi oluşturmak veya ortaya çıkarmak için emek harcamak; bir şeyi öğrenmek veya yapmak için emek vermektir” (TDK, 2020). Bu makalede flüt çalışmanın esaslarının kavranması hususuna odaklanılmış ve bu hedefe doğru yürüyebilmek adına nasıl çalışılması gerektiğinin önemi incelenmiştir.

Flüt insanoğlu tarafından kullanıldığı bilinen ve geçmişi 40.000 yıl öncesine dayanan en eski; eğer en eski değilse de bilinen en eski çalgılardan biri olmuştur. Antik çağlardan günümüze kadar müzik dünyasındaki varlığını korumuş olan flüt, geçmişten bu yana birçok değişim geçirmiş ve birçok farklı amaca hizmet etmiştir. Ancak, belki de en önemli değişim ve üzerinde durulması gereken nokta 18. yüzyıla geçişte enine flütün² blok flütün yerini almış olmasıdır (Hotteterre, 1968:VII). Bu dramatik değişimin nedenlerini, tarihsel boyuttaki evrimini ve buna bağlı olarak gelişim sürecini; bilimsel, sosyokültürel ve pedagojik boyutta incelemek ve irdelemek, tüm öğrenciler ve profesyonel flütçüler için bir zorunluluk olmasa da hayati önem taşımaktadır.

Matbaanın icadıyla birlikte her alanda olduğu gibi müzik alanında da bilginin çoğalarak yayılması kültürlerarası paylaşımların artmasına neden olmuştur. Flüt söz konusu olduğunda, 1707 yılında yayınlanan ilk çalışma kitabıyla birlikte flüt çalma sanatının temel unsurları olgunlaşmaya başlamış ve günümüze kadar ulaşan bu bilgiler ışığında bugünkü eğitim sisteminin temelleri atılmıştır. 18. yüzyıldan itibaren eğitim ve formasyon anlayışı daha fazla önem kazanmaya başlamıştır. Enstrümanların teknik ve fiziksel gelişimiyle birlikte büyük bir ivme kazanan eğitim anlayışı, zaman içerisinde yerini okul kavramına bırakarak boyut ve sistem kazanmıştır. Bu okullar her ne kadar flüt çalım esasları konusunda ortak konu başlıkları çerçevesinde bir çalışma anlayışı oluşturmuş olsalar da her ulus kendi sanatsal ve kültürel birikimini flüt çalım tekniklerine yansıtarak sanatsal anlamda zengin bir doku oluşturmuştur. Akademik açıdan flüt tarihi Boehm³ öncesi ve Boehm sonrası olarak iki bölümde incelenmelidir. Modern Boehm flütün atası olarak kabul edilen enine flütün 17. yüzyılın başlarında gerek müzikal formların gerekse orkestraların gelişimiyle birlikte tanınırlığı artmıştır. Aynı süreçte kralların ve aristokrat sınıfın enine flüte ilgisi, bestecilerin de iştahını kabartmıştır. Popülaritesi artan enine flüt için yeni eserler yazılmış bu da enstrümanın tanınırlığını ve gelişim sürecini hızlandırmıştır. Bununla beraber eğitimin gerekliliği konusunu da gündeme getirmiştir. Yazılı kaynaklar incelendiğinde Boehm öncesi dönemde Jacques Martin Hotteterre, Michel Corrette⁴ ve Johann Joachim Quantz olmak üzere üç önemli isim ön plana çıkmaktadır.

² Transverse Flüt: Çapraz flüt, başlangıçta blok flüt kadar popüler olmasa da birçok kültürde uzun bir geçmişe sahiptir. (<https://www.music.iastate.edu/antiqua/instrument/transverseflute>). Erişim 18.11.2021

³ Theobald Böhm (veya Boehm) (9 Nisan 1794- 25 Kasım 1881), modern Batı konser flütünü mükemmelleştiren ve parmak sistemini (şimdi "Boehm sistemi" olarak bilinir) geliştiren bir Alman mucit ve müzisyeni. Bavyalı bir saray müzisyeni, virtüöz bir flütçü ve ünlü bir besteci idi (https://en.wikipedia.org/wiki/Theobald_Boehm). Erişim 18.11.2021

⁴ Michel Corrette: (10 Nisan 1707- 21 Ocak 1795) Fransız besteci, orgcu ve müzikal metod kitaplarının yazarıydı. Corrette Rouen, Normandiya'da doğdu. Babası Gaspard Corrette bir orgcu ve besteci idi. Corrette üretkendi. Arlequin, Armide, Le

300 yıl öncesinde önerilen konu başlıklarıyla şekillenen ve gelişen klasik çalışma yöntemlerinin temel başlıkları; nefes, ton çalışmaları, artikülasyon, parmak tekniği, vibrato, entonasyon, süslemeler, triller ve müzikal yorum çalışmaları gibi başlıklarla olgunlaştırılmıştır. Günümüz müzik formlarının ve akımlarının gösterdiği gelişim ve değişim doğrultusunda avangart çalım teknikleri olarak; multifonikler, gırtlak ayarı, fısıltı sesleri, doğal armonikler, bükülmeler, dördüncü oktav sesleri, dağılan sesler, bambu gamları, ses rengi trilleri gibi yeni açılımların ışığında ustalık kazanılması gereken alanlar genişlemiştir. Bu nedenle eğitimin temelini oluşturan usta-çırak ilişkisi bir flütçünün yetişmesinde hem 300 yıllık bilgi birikimin aktarılması hem de çağdaş anlayışın kazandırılması doğrultusunda verimli çalışma yöntemleriyle birleştirilmesi zorunluluk haline gelmiştir. Bu bağlamda yeni çalışma anlayışları geliştirmek, zamanı verimli kullanmak, yapıcı çalışma yöntemlerinin araştırılması ve tüm bu yöntemlerin flütçünün kişisel yeteneğinin, algı sürecinin ve eksikliklerinin farkındalığıyla irdelenmeye başlanması kaçınılmaz olmuştur.

Geçmişten bugüne var olan ve çağın getirdiği; giderek artan sosyoekonomik sorunlar, müzisyenlerin, orkestra, oda müziği, solistlik ve öğretmenlik gibi mesleklerde bölünerek çalışmasına neden olmuştur. 250 yıl öncesinde başlayan ve günümüzde geçerliliğini koruyan hem icracı hem de öğretmen olmak kavramları, iş alanlarının genişlemesi nedeniyle kişisel çalışma verimliliği açısından olumsuz bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum tüm müzisyenlerin daha analitik ve rafine bir çalışma disipliniyle akılcı çözümler üretmelerine neden olmuştur. Yaşadığımız hızlı hayat, periyodik olarak yapmamız gereken günlük çalışmaların aksamasına neden olmaktadır. Bu hızın hayatımıza getirdiği yaşamsal sorunların çerçevesinde, bilinçsizce çok çalışmak yerine kişisel yeteneklerimize uygun çalışma yollarını geliştirmek ve kararlı bir şekilde olumlu alışkanlıklar elde ederek ilerlemek, bizleri başarıya daha yakın bir konuma getirecektir.

Çalışma fikrine karşı yaşanan ön yargıyı kaldırmanın en önemli unsuru, bireyin sevdiği ve yapabildiği bir konuyu seçmesi; yani doğru yönlendirilmesi olacaktır. Bu noktada enstrüman çalmanın; bu işi meslek edinmiş olmanın bir hafta ya da bir yıla sığdırılabilecek bir uğraşı olmadığını anlamak ve kabul etmek önem taşımaktadır. Sabırla ve uzun süreçte devamlılıkla yapılan çalışmalar, bireyin amacına ulaşmasındaki en önemli unsur olacaktır. Gelişen teknoloji ve tüm disiplinlerin birbirinin etkisi altında kalarak ortaya koyduğu düşünce gücü, yeni anlayışların, kavramların ve çalışmaların çeşitlenmesine olanak sağlamıştır. Çalışmanın verimi ve nasıl çalışılacağı her öğretmen ve her birey için farklılık göstermektedir. Bunlar üzerine halen yürütülen birçok kavramsal tartışma mevcuttur. Bu tartışmalar ışığında etkili ve verimli çalışma yöntemleri bir beklenti olmaktan daha fazlası olabilir. Doğru reflexler edinerek yapacağımız çalışmalar, flütlü ve flütsüz çalışmak, tümevarım, tümdengelim gibi yaklaşımlarla geliştirilebilir. Amacımıza uygun bir şekilde (ana düşünceden uzaklaşmadan) problem çözümüne yönelik çalışmalar üretmek ve bunları planlı bir şekilde uygulamak mümkündür. Burada en önemli tutum; kararsızlık ve karışıklıktan uzak kalmak, plan, “nasıl”, “ne zaman” ve “nerede” “ne şekilde” davranacağımız konusunda değişmez bir disiplin içerisinde ilerlemek olacaktır. Tüm bu söylemlerin sonucunda zamanı verimli kullanmak sloganı çerçevesinde bedensel, zihinsel ve duygusal yeteneklerimiz içinde verimi artırıcı bir etki yaratmak mümkündür. Verimi azaltan etkenlerini göz önüne aldığımızda yorgunluk, uykusuzluk, ağrı, sızı, korku, öfke, aşırı kaygı, fazla heyecan, endişe gibi faktörleri göz önünde bulundurmak gerekir. Bu durumda en uygun çalışma ortamı kavramsal yaklaşımların ışığında fiziksel, ruhsal ve bedensel olarak da hazır olmayı gerektirmektedir.

Jugement de Midas, Les Âges, Nina ve Persée dahil olmak üzere sahne için baleler ve eğlenceler besteledi. Başta 25 komik konçerto olmak üzere birçok konçerto besteledi. (https://en.wikipedia.org/wiki/Michel_Corrette). Erişim 18.11.2021

Enstrüman, yani müzik, sanatın ve güzelliğin parçasıdır; sonu yoktur. Bunların üzerine iyi bir usta ile programlanmış, düşünülmüş ve özenle yapılan çalışmalar bir insanı önce mutlu sonra yararlı bir birey haline getirecektir.

2. Yöntem

Bu çalışmada flüt eğitimi ve flüt çalma sanatı hakkında ilk kez 1707 Hotteterre tarafından yazılmış olan metot ve sonrasında 1752'de Quantz'ın çalışmaları, 1847 ve 1851 yıllarında Boehm'ün yeni flütü tasarlama aşaması incelenmiş, araştırılmış bununla beraber 1800'lerin sonu,1900'lü yılların başında *Fransız Flüt Okulunun* ortaya koyduğu metotlar ve onların çalışma esasları incelenmiştir. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren çağdaş müzik akımları ile ortaya çıkan yeni çalım tekniklerinin etkileri ışığında yazılan yeni metotlar, metinler, çalışmalar ve makaleler doğrultusunda bunları günümüz koşullarıyla karşılaştırılıp farklı yaklaşımlar, öneriler öne sürülmüştür. Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden literatür tarama modeli kullanılarak, ilgili literatürde yer alan basılı ve elektronik yayınlar incelenerek değerlendirilmiştir.

2.1. Amaç

Modern flütün temelini oluşturan klasik günlük çalışmalar düzenini, yeni bir bakış açısıyla kavramsal boyuta değerlendirerek daha az vakit kaybına neden olacak şekilde kişiselleştirip akılcı hale getirmemiz mümkündür. Çalışmalarımızı yönlendirilebilir başlıklarla düzenlemek, akılcı bir yol izlememize ve rafine bir çalışma programı oluşturmamızı sağlayacaktır. Bu hem repertuar hem de çalım esasları açısından iş yükünü azaltacak ve sağlıklı bir şekilde başarıya ulaşma sürecini hızlandıracaktır.

2.2. Önemi

Flütün ve flüt eğitiminin tarihsel dokümanlar ışığında yaklaşık 300 yıllık süreçte olgunlaşmış temel taşları ve bu temel taşların üzerinde yapılmış akademik ortamların omurgasını oluşturan çalışma yöntemleri tüm dünyada kabul edilmiş ve kullanılan en geçerli çalışma metotlarını oluşturmuştur. Bu bilgilerin birikiminden yola çıkarak öğretmenlere, flütçülere ve öğrencilere, çözümcü, özgün, planlı ve felsefi bakış açısıyla yenilikçi kişisel çalışma yöntemleri üreterek, sonuç odaklı çalışmanın önemi vurgulanmıştır.

3. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırma konusuna yönelik elde edilen bulgular ve bulgular ışığında yapılan yorumlara yer verilmektedir.

3.1.18. ve 19. Yüzyılda Flüt

17. yüzyılda, Büyük Yüzyıl⁵ olarak da bilinen dönemde Fransa'da büyük bir sanatsal ve kültürel aydınlanma süreci yaşanmıştır.

⁵ Fr. Grand Siècle, 17. yüzyılda Fransa'nın XIII. Louis ve XIV. Louis döneminde Fransız tarihi dönemini ifade eder (https://en.wikipedia.org/wiki/Grand_Si%C3%A8cle). Erişim: 20.07.2020

XIV. Louis'nin⁶ Versay Sarayını inşa ettirmesiyle birlikte, Charles Le Brun⁷ baş ressam ve sanat hakemi olarak atanmış; oyun yazarı Jean-Baptiste Poquelin⁸ ve besteci Jean-Baptiste Lully⁹ dâhil olmak üzere saray, dönemin en büyük sanatsal ve entelektüel figürleriyle kuşatılmıştır. Büyük yüzyıl boyunca XIV. Louis tarafından desteklenen sanat dalları sosyal statü göstergesi haline gelmiş; toplumsal öneme sahip olmak isteyenlerin sanat, müzik ve diğer entelektüel alanlarda belirli seviyelerde yeterlilik kazanmaları beklenir hale gelmiştir. Kültürel ve entelektüel prestij için bu itici güç, teorik ve pratik kavramlarda pek çok değişikliğe yol açmış; bunların arasında müzikte biçim, açıklık ve asilzadelik arayışı meydana gelmiştir (Hotteterre, 1968:VII).

Aydınlanma sürecinin başlamasıyla birlikte tüm sanat dallarında olduğu gibi müzik alanında da gelişim süreci başlamıştır. Öncelikle, müzik formlarında, orkestraların yapılarında ve enstrümantal müzikte yaşanan bu yapısal değişim süreci, François Couperin'in¹⁰ çalışmalarıyla 18. yüzyılın başlarında zirveye ulaşmıştır (Hotteterre, 1968:VII).

17. yüzyılda orkestralarda iki flüt kullanılmaktaydı ve bu dönemin gözde enstrümanı blok flüt idi. Enine flüt çok kullanılan bir enstrüman olmasına rağmen henüz orkestrada kendine bir yer bulamamıştı ve yüzyılın ikinci yarısına kadar orkestra düzeni, enine flütün gücü ve ton esnekliğini gerektirdiği gelişim sürecini yaşamamıştı. Ancak 17. yüzyılın ikinci yarısında, Lully'nin ünlü opera orkestrası, batı Avrupa müzik dünyasının saygınlığını kazanarak hızlı bir yükselişe geçmiştir.

1677'de Lully'nin yeni orkestra düzeninde enine flütün yer alması, paha biçilemez bir ivme kazanmasında büyük bir sürpriz olmamalıdır. Bu gelişmelerin ışığında genel orkestra yapısı içerisinde blok flüt bu yeni akımın getirdiği ihtiyaçları karşılamamaktaydı. Solo enstrüman olarak enine flütün ağırlığının basitliği, daha geniş bir ton yelpazesine sahip olması, parlaklığı, dinamik yapısı, yumuşak ve etkileyici sesi flüt meraklılarının beğenisini kazandı. Böylece 18. yüzyılın ortalarında blok flüt sadece çok sınırlı bir alanda kullanılmaya başlandı ve tüm pratik amaçlar için soyu tükendi. Ancak tüm bu gelişmelerden önce, enine flüt bir orkestra enstrümanı olarak yetmiş beş yıldır aktif bir şekilde kullanılmıştır (Hotteterre, 1968: IX).

⁶ XIV. Louis: Louis-Dieudonné de France veya XIV. Louis (5 Eylül 1638- 1 Eylül 1715), Fransa'nın en uzun süre tahtta kalan kralıdır. 1643-1715 yılları arasında 72 yıl Fransa krallığı yapmıştır. Fransızlar tarafından Louis Le Grand (Büyük Louis) veya *le Roi-Soleil* (Güneş Kral) olarak da anılır. Devlet benim (*l'État c'est moi*) sözlerinden de anlaşılacağı gibi Fransa'yı mutlak monarşiyle yönetmiştir. Çok saldırgan ve yayılmacı bir politika izlemiştir. Karısı Kraliçe Marie Theresia'dır. Fransa Bilimler Akademisi ilk defa XIV. Louis tarafından kurulmuştur. (https://tr.wikipedia.org/wiki/XIV._Louis). Erişim 18.11.2021

⁷ Charles Le Brun: (d. 24 Şubat 1619, Paris- ö. 22 Şubat 1690, Paris), Fransız ressam, Fransa Kralı XIV. Louis'nin saray ressamıdır. Döneminin Fransız ressamlar kuşağı üzerinde büyük bir etki bıraktı. Bizzat XIV. Louis tarafından takdir edildi. 1661 yılında asilzade sanı ve "Sarayın Baş Ressamı" (*Premier Peintre du Roi*) adını aldı ve kendisine ömürlük maaş bağlandı. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Charles_Le_Brun). Erişim 18.11.2021

⁸ Jean-Baptiste Poquelin: daha bilinen adıyla Molière (15 Ocak 1622 – 17 Şubat 1673), Fransız oyun yazarı ve oyuncu. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Moli%C3%A8re>). Erişim 18.11.2021

⁹ Jean-Baptiste Lully: (d. Floransa, 28 Kasım 1632; ö. Paris, 22 Mart 1687), İtalyan asıllı besteci, kemancı ve balet idi. Çalışma hayatının hemen hemen tümünü Fransa'da XIV. Louis'in sarayında müzisyen olarak geçirdi. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Jean-Baptiste_Lully). Erişim 18.11.2021

¹⁰ François Couperin: 10 Kasım 1668- 11 Eylül 1733 [1]) Fransız Barok besteci, orgcu ve klavseniydi. Onu müzikal açıdan yetenekli Couperin ailesinin diğer üyelerinden ayırmak için Couperin le Grand ("Büyük Couperin") olarak biliniyordu. (https://en.wikipedia.org/wiki/Fran%C3%A7ois_Couperin). Erişim 18.11.2021

18. ve 19. yüzyıl flüt yaşamını incelemeyen önce, modern flütün atası olarak kabul ettiğimiz enine flütün gelişim sürecini öğrenerek hangi dönemlerde, nasıl ve hangi koşullarda kullandığını; hatta çalgı eğitimi açısından nasıl geliştirildiğini incelenmek oldukça önemlidir.

Manfred Bukofzer¹¹'in sıklıkla kullandığı kronoloji; barok dönemi erken (1580- 1630), orta (1630- 1680) ve geç barok dönem (1680- 1730) olarak üçe ayırmıştır. Konu flüt edebiyatı olduğunda, Bukofzer'in ayırdığı bu dönemlerin ilk ikisi büyük ölçüde yok sayılmıştır. Hatta tek perdeli flüt Bukofzer'in ikinci döneminin ortasına kadar nerdeyse henüz icat edilmemiş ve üçüncü periyodu yaklaşık ilk 20 yılına kadar önem kazanmamıştır. Bukofzer'in meslektaşı Jens Peter Larsen¹², Barok dönemin son noktası olarak; Johann Sebastian Bach'ın ölüm yılı olan 1750 tarihini uygun bulmuştur (Toff, 1996:187).

Nancy Toff^{a13} göre çok net bir tanım olmasa da flüt edebiyatı söz konusu olduğunda barok dönem, tek perdeli flütün kendine has bilinirlik kazandığı dönem olan 1660'tan 1760'a kadar geçen süreç olarak tanımlanmıştır. Aksi düşünülmemiş olan bu tanıma rağmen; 1700 öncesi flüt müziği neredeyse yok sayılmıştır. Bu dönemin sonu özellikle tanımlama yapmak bağlamında zordur; bundan da öte 18. yüzyılın ortasından itibaren değişime uğrayan müzik stillerinin ortaya çıkması ulustan ulusa farklılıklar göstermekteydi.

Bilinen ilk flüt metodu olan *Flüt ya da Alman Flütünün, Blok Flütün ya da Tatlı Flütün, Obuanın Prensipleri*¹⁴, Jacques-Martin Hotteterre tarafından 1707 yılında yazılmıştır. 73 sayfadan oluşan bu kitap flüt ve flüt çalma sanatı üzerinde şekillenmiştir. Böylece modern flüt eğitimi, 17. yüzyılın sonlarında ve 18. yüzyılın başlarında yaşamış olan flütçü, pedagog, besteci ve metodisyen¹⁵ Hotteterre'nin öğretileri doğrultusunda formasyon kazanmaya başlamıştır. Bu son derece nadir eser, herhangi bir dilde bilinen en eski uygulamalar kitabıdır ve bu çalışma flüt eğitimi açısından bir devrim niteliğindedir.

Hotteterre'nin çağdaşı olan Corrette bir flütçü olmamasına rağmen tartışmalı ama pek çok kaynakta belirtildiği gibi 1714 yılında (*Enine Flüt Çalmayı Kolayca Öğrenme Yöntemi*) adında bir inceleme derlemiştir (Schaefle, 1989:6). Corrette'in yazdığı bu bağımsız çalışma Hotteterre'in 1707 yılında yazdığı kitaptan sonra yazılan ilk kaynak olması nedeniyle oldukça önemlidir. Corrette çalışmasında temel uygulamaları tartışmış, bununla beraber el ve ağızın konumu, artikülasyon, süsleme, enine flütün fiziki yönleri incelenmiştir. 1752 yılında Alman flütçü, besteci ve flüt

¹¹ Manfred Fritz Bukofzer: (27 Mart 1910- 7 Aralık 1955), Alman-Amerikalı bir müzikolog ve hümanistti. Heidelberg Üniversitesi'nde ve Berlin'deki Stern konservatuvarında okudu, ancak 1933'te Almanya'dan ayrıldı ve doktorasını aldığı Basel'e gitti. 1939'da kaldığı Amerika Birleşik Devletleri'ne taşındı ve ABD vatandaşı oldu. 1941'den Berkeley'deki California Üniversitesi'nde multipl miyelomdan erken ölümüne kadar ders verdi. Bukofzer, en çok erken dönem müzik tarihçisi, özellikle Barok döneminin tarihçisi olarak bilinir. (https://en.wikipedia.org/wiki/Manfred_Bukofzer). Erişim 18.11.2021

¹² Jens Peter Larsen (14 Haziran 1902- 22 Ağustos 1988) Danimarkalı bir müzikolog ve Haydn'in müziğinin iki büyük baskısının genel editörlüğünü yapmanın yanı sıra, George Frideric Handel'in müziğinin eserleri ve Barok ve Klasik performansların stilistik özgünlüğü hakkında önemli makaleler araştırdı ve yayınladı.[1] (https://en.wikipedia.org/wiki/Jens_Peter_Larsen). Erişim 18.11.2021

¹³ Nancy Toff: flüt tarihi konusunda dünyanın önde gelen otoritelerinden biridir. *The Development of the Modern Flute* (1979), *The Flute Book* (üçüncü baskı, 2012) ve *Monarch of the Flute: The Life of Georges Barrère* (2005) kitaplarının yazarıdır ve Georges Barrère and the Flute sergisinin küratörüdür. (<https://www.nfaonline.org/about/achievement-awards/nancy-toff>). Erişim 18.11.2021

¹⁴ Özgün adı, *Principes de la flûte traversière, ou flûte d'Allemagne de la flûte à bec ou flûte douce et du hautbois, divisez par traitez*.

¹⁵ Yazar tarafından üretilen bu kelime: Hem yorumcu hem yazar hem de pedagog olmak anlamına gelmektedir.

yapımcısı Quantz 18. yüzyılın en kapsamlı kitabı sayılan *Flüt Çalmak Üzerine*¹⁶ adlı çalışmayı yayınlamıştır. Günümüzde de hala önemli bir kaynak olarak kabul edilen kitap dönemin müziğini ayrıntılı ve kapsamlı bir şekilde ele almıştır. Quantz'ın çalışması üç bölüme ayrılmıştır. Birincisi solist müzisyenlerin eğitimi, ikincisi eşlikçiler için ve üçüncüsü formlar ve stillerdir. Üç ana bölümden ilki özellikle flüt için tasarlanmış olsa da bundan sonraki bölümlerin çoğu diğer enstrümanlar ve şancılar için de uygulanabilir bilgiler içermektedir (Schaeffe, 1989:8-9).

Endüstri devrimi, Avrupa'da 18. ve 19. yüzyıllarda yeni buluşların üretime olan etkisiyle insan hayatı üzerinde olağanüstü bir gelişime neden olmuştur. Bu sürecin etkileri doğrultusunda modern flütün yaratıcısı Boehm, 1847 yılında o güne kadar var olan flütün, entonasyon problemleri, kısıtlı ses dinamikleri, dengesiz ses yapısı ve mekanik problemlerinden dolayı çalgının fiziksel ve akustik yapısını geliştirerek günümüzde kullanılan modern flütü tasarlamıştır. Akustik, mekanik ve artistik açıdan büyük kolaylıklar sağlayan bu yeni tasarım, günümüz flüt ve tahta üflemeli çalgı yapımcıları tarafından teoride aynı fakat farklı tadilatlar yapılarak devamlılığını sürdürmektedir.

“Boehm, 20 yıl gibi bir süreçte geliştirdiği yeni flütü hakkındaki çalışmalarını, 1871 yılında *Flüt ve Flüt Çalmak*¹⁷ adlı tezinde toplayarak bir kitapçık olarak yayınlamıştır. Bu kitabın giriş kısmında Boehm; 1847 yılında yazdığı *Flüt Yapımı ve Son Gelişmeler Hakkında*¹⁸ isimli tezimin, çok etkili olduğunu düşünüyorum. Bu nedenle, flütlerimin kullanım talimatları hakkında ve iyi bir stil, temiz (pür) bir flüt sesiyle (tonla) flüt çalma sanatı üzerine açıklamalar içeren bu çalışmaya ihtiyaç duydum demiştir” (Boehm, 1964: VII).

Boehm bu kitabında mucidi olduğu yeni flütünün nasıl kullanılacağı konusunda açıklayıcı bilgilerin yanı sıra, teknik ve sanatsal açıdan da nasıl çalınması gerektiği konusunda oldukça titiz ve detaylı bilgiler vermiştir. Bir anlamda da modern flüt için planlanmış ilk temel çalışma başlıklarını oluşturmuştur. Bunlar: ağızlık çalışmaları, (*Embouchure*) ton geliştirme, parmak çalışmaları, yorum çalışmaları, artikülasyon, tril çalışmaları ve süsleme sanatıdır. Boehm yazdığı çalışma kitapları etütler, egzersizler ve eserler ile de yeni flütünü tanıtılabilmek amacıyla Londra, Paris gibi büyük şehirlerde sıklıkla konserler vermiştir.

Fransa'da, Boehm flütün ilk temsilcilerinden biri Louis Dorus¹⁹ idi. Boehm flüt hayranı olan Dorus, Paris Operası'nda birinci flütçü olarak görev yaparken yeni sistem flütü birkaç ay boyunca gizlice çalışarak öğrenmiş ve ilk konserini vermiştir. Dorus'nun performansı dinleyici üzerinde gözle görünür bir şekilde büyük hayranlık uyandırmıştı (Dorgeuille, 1986:14). 1865'te Dorus'un etkisiyle 1865 yılında Paris Konservatuvarı'nda eski sistem flütler geride bırakılarak, yeni sistem flütler eğitim sistemi içerisinde kabul görmeye başladı. O dönemde flütün Paganini'si olarak kabul edilen Paul Taffanel'in²⁰ Paris Konservatuvarına öğretmen olmasıyla birlikte yeni bir

¹⁶ Johann Joachim Quantz'ın *On Playing the Flute* adlı eseri uzun zamandır on sekizinci yüzyıl performans pratiği hakkında birincil bilgi kaynaklarından biri olarak kabul edilmektedir. Adına rağmen, sadece flüt eğitmeni değil, her türden müzisyeni eğitmek için entonasyon, süsleme, dinamikler, eşlik eden çeşitli icracıların 'görevleri' hakkında ayrıntılı bilgi içeren tam teşekküllü bir programdır. (<https://www.amazon.com.tr/Playing-Flute-Johann-Joachim-Quantz/dp/0571207804>). Erişim 18.11.2021

¹⁷ Özgün adı *Die Flöte und das Flötenspiel*.

¹⁸ Özgün adı *Ueber den Flötenbau und die neuesten Verbesserungen desselben*.

¹⁹ Louis Dorus (Vincent Joseph van Steenkiste doğumlu; 1 Mart 1812- 9 Haziran 1896) [1] 19. yüzyıl Fransız flüt sanatçısıydı. Gerçek adı Vincent-Joseph van Steenkiste, modern konser flütünün benimsenmesinde etkili olmuştur. https://en.wikipedia.org/wiki/Louis_Dorus (erişim tarihi 11.11.2021)

²⁰ Claude- Paul Taffanel (16 Eylül 1844- 22 Kasım 1908), 20. yüzyılın ortalarında flüt eserlerine ve performansına büyük ölçüde hâkim olan Fransız Flüt Okulu'nun kurucusu olarak kabul edilen bir Fransız flütçü, şef ve eğitmendir. https://en.wikipedia.org/wiki/Paul_Taffanel (erişim tarihi 11.11.2021)

dönem başladı. O ve onun yetiştirdiği Philippe Gaubert²¹, Marcel Moyse²², Louis Fleury²³ gibi usta flütçüler, yeni sistem flüt için çalışma kitapları (metot), çalışma yöntemleri (egzersizler) yazıp geliştirerek flütün popülaritesini daha da arttırmışlardır.

Flütçü ve flüt yapımcılarının flüte kazandırdıkları yeni boyut ve çalışma esasları, modern flütün çalım tekniklerine nasıl varıldığını ve o dönem müziğinin bestecilerin istekleri doğrultusunda nasıl yorumlanması gerektiğini, bir çalgı olarak flütün ruhunu, yapısını anlamamız açısından önemlidir. Bir anlamda da “flütizm”²⁴ olarak isimlendirilebileceğimiz flüt çalım felsefesinin derinlik kazanması; halen pek çok konuda kavramsal açıdan varlığını sürdüren ana prensipleri oluşturmaktadır. Bunlar flüt çalımının olgunlaşması açısından irdelenmesi gereken; üfleme pozisyonu, duruş-tutuş, artikülasyon, süsleme sanatı, çalışma yöntemleri, müzikal yorum, nefes, flüt bakımı ve ses kalitesi gibi günümüze ışık tutan değerli konu başlıklarıdır. Bu çalışma esasları flütün gelişimiyle birlikte formasyon kazanmaya başlamış ve kültürel bir miras olarak gelişerek ve değişerek günümüze kadar ulaşmıştır. Bu mirasın ışığında ortaya çıkan yayınlar temel kavramların oluşmasında mihenk taşı olmuş; ilk pedagojik formasyon kitabının yazıldığı günden beri mantık, fizik ve ahlak anlamında da felsefi bir anlayışla yoğrulmuştur.

Modern flüt icracılarının başucu kitabı diyebileceğimiz bu rehber kaynaklar çağdaş çalım tekniklerin temelini oluşturmaktadır. Bu bağlamda geçmişi iyi öğrenmemiz sadece günümüz modern çalım tekniklerini kolaylıkla anlamamızı sağlamayacak aynı zamanda kişisel çalışma yöntemlerimizi geliştirebilmek açısından da yol gösterici olacaktır.

4.Klasik Flüt Çalışma Yöntemleri

Öğrenmenin en iyi yollarından biri, öğrenilecek şeyi kişinin kendi dünya modeline uydurabilmesidir. Hangi yöntemi kullanırsanız kullanın, kendi temsil sisteminize göre öğrenme kodlamaları yapmayı unutmamak gerekir.

Bu bölümde klasik çalışma yöntemleri alt başlıklarla belli bir akış içerisinde öncelik sırasına göre düzenlenmiştir. Burada amaç genel ve güncel bilgiler ile donatılmış alt başlıkların özü hakkında ön bilgiler vermek ve bu bilgileri harmanlayarak kısa kolay çalışmalar önermektir.

Klasik flüt çalışma yöntemlerinin temelleri hem pedagojik hem de çalım esasları açısından 1707 yılında Hotteterre'le birlikte atılmıştır. Aynı dönemde Corrette sonrasında Quantz ve modern flütün mucidi Boehm ile mekanik ve çalışma prensipleri konusunda gelişimine devam etmiştir. Boehm flütün Paris Konservatuvarı'nda eğitim sistemi içerisine kabul edilmesiyle birlikte, Joseph Henri Altès²⁵, Taffanel ve Gaubert gibi metodisyen flütçülerin kromatik sisteme sahip olan bu enstrümanın çalınabilmesi için düzenlemiş oldukları metotlar; özellikle

²¹ Philippe Gaubert (5 Temmuz 1879- 8 Temmuz 1941), flütte seçkin bir icracı, saygın bir şef ve öncelikle flütçü, besteci olan bir Fransız müzisyendi. https://en.wikipedia.org/wiki/Philippe_Gaubert (erişim tarihi 11.11.2021)

²² Marcel Moyse 17 Mayıs 1889, St. Amour, Fransa – 1 Kasım 1984, Brattleboro, Vermont, Amerika Birleşik Devletleri) Fransız flütçüydü. Moyse Paris Konservatuvarı'nda okudu ve Philippe Gaubert, Adolphe Hennebains ve Paul Taffanel'in öğrencisiydi; hepsi kendi zamanında flüt virtüözüydü. https://en.wikipedia.org/wiki/Marcel_Moyse (erişim tarihi 11.11.2021)

²³ Louis Fleury (24 Mayıs 1878- 10 Haziran 1926) Fransız flütçü, Paris Konservatuvarı'nda Paul Taffanel'in öğrencisiydi. Claude Debussy, solo flüt Syrinx'i 1913'te kendisine ithaf etmiştir. https://en.wikipedia.org/wiki/Louis_Fleury (erişim tarihi 11.11.2021)

²⁴ Yazar tarafından üretilen bu kelime: Flüt çalma sanatına felsefi bakış açısıyla sanatsal ve artistik boyut kazandırmak anlamına gelmektedir.

²⁵ Rouen'de doğan Joseph-Henri Altès, bir askerın oğluydu. Kemancı ve orkestra şefi Ernest Eugène Altès küçük kardeşiydi. On yaşında flüt öğrenmeye başladı ve Aralık 1840'ta Paris Konservatuvarına kaydoldu. Öğretmeni Jean-Louis Tulou gibi, dört valfli bir flüt çaldı ve ancak daha sonra Theobald Boehm modeline geçti. https://en.wikipedia.org/wiki/Joseph-Henri_Alt%C3%A8s (erişim tarihi 11.11.2021)

Taffanel tarafından desteklenerek sistemli bir okul anlayışının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Sonrasında Moyses ile metodik çalışmalar daha da gelişmiş ve klasik çalışma yöntemleri olarak kültleşmiştir. Günümüzde Trevor Wye²⁶ gibi flütçü metodisyenlerin geçmişten alıntılar yaparak ürettikleri pratik yaklaşımlar içeren çalışma yöntemleri, oldukça sistemli bir anlayışla günlük çalışmalara yön verecek şekilde organize edilmiş ve pek çok dile çevrilerek flüt eğitiminde ortak dilin oluşumuna ivme kazandırmıştır.

4.1.Duruş, Tutuş ve Üfleme Bilgisi (Nefes Kontrolü) Hakkında Genel Bilgiler

Çalışma yöntemleriyle ilgili başlıkları sıralamadan önce çağdaş flüt çalma sanatının gelmiş olduğu nokta ve bu doğrultuda yorumcu olarak ortaya çıkan günümüz ihtiyaçlarını farkındalık ile işlemek önemlidir. Bu bakış açısıyla temel konulara bazı öneriler getirerek sıralamak ve hatırlatmalar yapmak yol gösterici olabilir.

- Enstrümanın ağırlığını bilekler ve ön kol taşımalıdır. Parmaklar rahat yuvarlak, perdelere yakın durmalıdır.
- Flüt tutuşunda vücudumuz rahat, dengeli ve dik pozisyonda bulunmalıdır.
- Kollar, gövdeden hafif ileride olmalı ve başımız hafif sağa eğik durmalıdır. Bu pozisyon solunum için rahatlık sağlar.
- Ağızlığın arka keskin tarafı alt dudağın kırmızı ile beyazının birleştiği noktaya yerleştirilmelidir.
- Ağızlık, üfleme deliğinin 4/3'ü açık kalacak şekilde konumlandırılmalıdır.
- Üflerken yüzünüzün doğal görünümü asla bozulmamalıdır.
- Doğru üflemenin gerçekleştirilmesi için, dudaklar rahat olmalı ve üst dudak daha önde tutulmalıdır. Bu şekilde üflenen hava aşağı doğru gider.
- Çene gevşek tutulmalıdır ve boğaz açık olmalıdır. Her zaman esneme pozisyonunda tutulmalı, üflerken "A" hecesi kullanılmalıdır.
- Dudaklar dişlere yapışmamalı ve rahat tutulmalıdır. Üflenen hava dudakların içine çarpmalıdır. Üfleme deliğinde ise karşı kenara çarpmalıdır.
- Tüm seslerin doğru ve temiz çıkması için hava basıncı yeterlidir.
- Hava basıncı için karın kaslarının kuvveti gereklidir.
- Sol elimizin işaret parmağı flütü *bastırmamalı*, flütü yukarı kaldırmalı ve aşağıdan başımızın arka üst kısmına doğru desteklemelidir.
- Flüt dudakların altında sabit durmalı ve hareket ettirilmemelidir. Oktav değişimlerinde çene ve dudaklarda esneklik sağlanmalıdır.
- 1. Oktav çalışılırken aşağı üflenmeli, çene geride olmalı ve üfleme deliğinin büyük olması gerekir.
- 2. Oktavda çene hafif ileri itilmeli ve üfleme deliği küçültülmeli ve karşıya üflenmelidir.
- 3. Oktavda ise çene ileride, üfleme deliği küçük tutulmalı ve yukarı üflenmelidir.
- Flüt yapısı itibarıyla silindirik bir hava tüpüdür. Bu nedenle hava kontrolünün öğrenilmesi ve geliştirilmesi flütçüye çağdaş bir anlayış ve sağlıklı bir mesleki yaşam sunacaktır.

²⁶ Trevor Wye (6 Haziran 1935 doğumlu) profesyonel bir flütçü, flüt eğitmeni ve flüt çalmanın teknik yönleri hakkında birkaç kitabın yazarıdır. Uluslararası flüt Yaz Okulu'nu kurdu.

İngiliz flütçü Trevor Wye flüt çalmaya 15 yaşında başladı. Ünlü bir flütçüden beklenilen aksine Wye bir müzik koleji, konservatuvara ya da üniversiteye gitmedi, ancak daha sonra Marcel Moyse ile çalıştı (https://en.wikipedia.org/wiki/Trevor_Wye). Erişim 18.11.2021

4.1.1. Anatomik Bilgiler Işığında Kas- İskelet Sistemi, Kas Hafızasının Geliştirilmesi ve Isınma Egzersizleri
Kasların sağlıklı kalması için aynı sporcular gibi müzisyenlerin de çalışmaya başlamadan önce ısınma hareketleri yapması gerekmektedir. Bu özellikle uzun süre çalışan, saatler süren provalara giren müzisyenler için ağrı ve sakatlıkları önleyecek önemli bir yaklaşımdır.

4.1.1.1. Çalışmalar

Baştan ayaklara kadar tüm kaslar sırayla çalışılmalıdır. Baş, boyun, omuzlar ve kollar, bilekler, eller, sırt, bel, kalça, bacaklar, ayaklar, ayak bilekleri ve ayaklar iki ayak üzerinde güçlü ve dik bir şekilde ayakta durabilene kadar çalışılmalıdır.

4.1.2. Nefes Kapasitesi ve Teknikleri

Flütten ses elde etmek havayı üfleme deliğinin karşı keskin kenarına çarptırmak gerekir. Bu esnada üflenen havanın yarısı ağızlığın içine diğer yarısı ise dışına yani boşa gitmektedir. Bu nedenle flüt, nefesli enstrümanlar arasında en çok hava tüketen enstrümandır. Önerilen çalışmalar birinci derecede ön planda olmalı ve süreklilik ile yapılmalıdır. Kronometre ile çalışılacak uzun ses egzersizleri hava kullanımı ve nefes kapasitesini arttıran bir çalışma yöntemidir. Bu çalışmada amaç, alınan havayı ekonomik kullanmak yani az hava üfleyerek sesi uzun tutabilmektir. Ama bundan önce kapasite arttırıcı egzersizler önerilir. Böylece akciğer kapasitesinin maksimum kullanımı mümkün olacaktır. Dolayısıyla bir flütçünün nefes kapasitesini arttıracak nefes egzersizlerini sıklıkla yapması gereklidir. Zamanla elde edilecek nefes kapasitesiyle havanın ekonomik kullanımını da önemli ölçüde geliştirecektir.

4.1.2.1. Çalışma Önerileri

Nefes egzersizlerinin önemi anlamak ve uygulamak için başlangıçta dört farklı yöntemden bahsedebiliriz. Bu öncül çalışmalar ile sınırlı kalmayıp farklı anlayışlarla da öğrenilip şekillendirilebilir.

- İlk olarak bu egzersizlere yatar pozisyonda başlanmalıdır. Alınan hava omuzlara doğru değil, aşağı, akciğerlerin alt loblarına doğru gitmesini hedeflenen biçimde olmalıdır. Ağızdan alıp ağızdan verilerek yapılan nefes egzersizlerini ilk başlayan biri karnına ve göğsüne birer kitap koyarak çalışabilir. Hedef karındaki kitabı aşağı ve yukarı biçimde kıpırdatırken, göğsündeki kitabı kıpırdatmamak olmalıdır.
- Bunu başaran bireyler bir sandalyenin ucunda oturup kafaları bacaklarının arasından arka duvarı görecek biçimde eğilerek egzersizlere devam etmelidir. Bu duruşta nefes çalışırken kaburgaların altını bacaklarında hissedecek birey aldığı havanın nereye gittiğini şişen karnıyla daha iyi kavrayabilecektir.
- Üçüncü çalışma şekli ayakta bacaklar omuzlar kadar açık tutularak öne doğru doksan derece eğilerek yapılan çalışmadır. Burada amaç bireyin hala doğal olarak havayı aşağıya (akciğerlerin alt loblarına) almasını sağlamaktır.
- Son çalışma flüt çalar gibi ayakta durup elleri başparmak arkada, diğer parmaklar ise kaburgaların altında duracak şekilde koyarak, parmaklarımızla uyguladığımız basınç ile havayı aşağıya (akciğerlerin alt loblarına) almak olacaktır. Bu noktada çalışan kişi bir aynadan yardım alabilir. Aynada görülmesi gereken hareket, omuzları havaya kaldırmadan nefes alıp verebilen bir flütçü olacaktır.

Bu dört çalışmayı her gün yapmak zamanla bireyin ne şekilde nefes alıp vermesi gerektiği konusuna öncülük eden çalışmalardır. Bununla beraber farklı nefes egzersizleri de bulunmaktadır. Metronom 60' a ayarlandığında 1 saniyenin hızını elde edilir. İster metronomla ister bir saatin saniye belirteci ile havayı, 4 al 4 ver, 5 al 4 ver, 6 al 4 ver, 7 al 4 ver, 8 al 4 ver, 9 al 4 ver, 10 al 4 ver, 11 al 4 ver, 12 al 4 ver, gibi rakamsal varyasyonlar geliştirilerek nefes kapasitesi arttırılıp, zamanla havanın disiplinli kullanımı geliştirilebilir. Nefes kapasitesi üzerinde yapılan çalışmalarda dikkat edilmesi gereken en önemli nokta havanın akciğerlerin alt kısmı, kolların altı, sırt ve göğüs kafesinin üst kısmı olmak üzere dört kademeli olarak akciğerlere doldurulmasıdır. Bu tutum akciğerlerin tümünü kullanmamızı sağlayacaktır.

4.1.3. Duruş ve Tutuş

Ağızlıkla yapılan egzersizlerden tam anlamıyla iyi sonuç alındığında, gövdeyi takarak flütü tutmayı öğrenmek zamanı gelmiş demektir. Burada en önemli nokta flütün üç denge noktasında (sol el işaret parmağının üçüncü boğumunda, sağ el başparmak ve çene) parmaklarını doğru yerlere konumlandırarak taşımayı öğrenmektir. Bu aşamada dikkatle ve özenle yapılacak olan çalışmalar bireyin ilerleyen zamanlarda kas-iskelet problemleri yaşamadan mesleğini icra etmesini sağlayacaktır. Ayaklar omuz genişliğinde açılmalı ve vücudun ağırlığı topuklara bırakılarak denge sağlanmalıdır. Flüt sağa doğru tutulan bir enstrüman olduğu için sol ayak bir adım önde olmalıdır. Dik bir duruş en önemli unsurdur. Parmaklar flüte doğru biçimde (yuvarlak) konumlandırıldıktan sonra baş flüte doğru uzatılmadan flütün başa doğru yaklaştırılmasıyla çene oyuğuna yerleştirilmelidir. Kollar doğrallıktan çıkmadan flütü taşınmalıdır. Flütün kuyruğu normal bir duruş elde edebilmek için bir milim aşağıda durmalıdır. Unutulmamalıdır ki; Kötü duruş negatif bir biçimde nefese, tona ve tekniğe etki etmektedir (Wye, 1986: 9)

4.1.4. Ton Çalışmaları

İyi bir yorumcunun dinleyici ile işitsel olarak iletişim kurmasını sağlayan enstrümanın sesi ve dolayısıyla onun kalitesi büyük önem taşımaktadır. Bir anlamda da buna sesin sanatsal boyutu da denilebilir.

Flütten çıkan her ses özenli ve estetik olmalıdır. Bunun için üfleme pozisyonundaki rahatlık güzel ve kaliteli flüt sesinin üretilmesindeki ilk adım olacaktır. İyi bir flüt sesi elde etmek teknik olarak birkaç ögenin birleşmesinden meydana gelmektedir. Bunlar; renk, hacim, projeksiyon, (yansıma) yoğunluk, vibrato ve saflıktır (Wye, 1992:5)

Her ne kadar ton çalışmalarının değeri büyük olsa da ve flütçüye belli bir standart kazandırsa da yorumcu zamanla enstrümanından icra ettiği dönemin müziğine ait özgün tınılar elde etmelidir. Bunun için, sadece teknik çalışmalar ile sınırlı kalmayıp bireyin kendi duysal algısını, yeteneğini ve bununla beraber entelektüel birikimini de icrasına eklemesi gerekliliğini göz ardı etmemelidir. Kültürel birikimin önemini ve değerini anlamak, icracıya mesleki yaşamında bir üst basamak olan yorumculuğun kapılarını açacaktır.

Ton için yapılabilecek egzersizler her şeyden önce estetik algısı olan ve dinleyen bir kulak gerektirmektedir. Hayal gücü ton gelişiminin önemli bir noktasıdır. Wye ortaya koyduğu bu yaklaşım ile çeşitli ton çalışmaları üzerinde hayal gücünün önemini vurgulamıştır. Örneğin; Camille Saint-Saëns'in *Hayvanlar Karnavalı* eserinin *Akvaryum* teması sarı ton ismi verilen boş ve saf bir tona ihtiyaç duyulan bir egzersiz olarak sunulmuştur. "Derin, koyu yeşil bir su içinde incelik ve sessizce yüzen bir balık hayal edin" (Wye, 1992:9) tanımlamalarıyla Wye ton çalışmalarına derinlik ve boyut kazandırmıştır. Ayrıca Claude Debussy'nin *Bir Kır Perisinin Öğleden Sonrası*²⁷ adlı açılış teması üzerinde önerilen melodide, sarı ile mor renk arasında yayılan bir renk çalışması istenmektedir. (Wye, 1992:10) Bu tip çalışmaları hayal gücümüz izin verdiği kadar arttırabilir ve geliştirebiliriz.

4.1.5. Entonasyon Çalışmaları

Bir çalgıcının orkestra, oda müziği, piyano ile çalarken baş etmesi gereken en büyük sorun akort ve dolayısıyla entonasyondur. Bu noktada yaşanacak problemlerin en aza indirilmesi için flütçü öncelikle kendi içinde doğru entonasyonla çalmayı öğrenmelidir. Flütün kendi içerisinde iyi akortlanmış olması önemlidir. Bunu yapmak için

²⁷ İzlenimcilik akımının ilk orkestra yapıtı sayılan Bir Kır Perisinin Öğleden Sonrası İçin Prelüdü 1894'te besteler. (<https://www.cumhuriyet.com.tr/yazarlar/evin-ilyasoglu/debussynin-bugulu-muzigi-880492>). Erişim 22.11.2021

aynı yaylı çalgıların yaptığı gibi flütün armonik seslerinden faydalanmak mümkündür. Aşağıdaki örnekte görüldüğü gibi öncelikle en kalın *do* sesinden elde edeceğimiz armonik *do* sesi ile 2. *do* sesinin doğruluğu kontrol edilebilir. Aynı düzen *do diyez* sesi ile de yapılabilir. Sonraki aşamada diğer üst armonikleri de sırasıyla kontrol edip flüt içerisinde doğru bir akortlama yaparak enstrümanı kendi içinde mükemmelleştirebiliriz. Çalışmalarda göz ardı edilen her yanlış ya da eksik kendini başka platformlarda gösterecektir.

Entonasyon çalışmaları en kolay ton egzersizleri üzerinde yapılabilir. Bunu yaparken sesin pes mi, tiz mi olduğuna dikkat edilmesi; özellikle başlangıçta entonasyonu kontrol etmek amacıyla tek sesler üzerinde farklı dinamikler (*forte-piano*) uygulanabilir. Bununla beraber tam 5'li, tam 8'li (oktav) atlamalar hatta arpej ve kırık arpejlerle desteklenen entonasyon çalışmaları kısa sürede bireyin hem kulağını geliştirecek hem de entonasyon kontrolü konusunda nitelik kazanmasını sağlayacaktır. Zamanla elde edilecek beceriler ile farklı dinamikler (*p, pp, mp, mf, f, ff*) üzerinde çalışmaları daha uç noktalara taşıyarak oluşan entonasyon problemlerini hızlı bir şekilde çözümleme becerisi geliştirmek mümkün olacaktır. Bu çalışmada da yaratıcılıktan faydalanarak uzun ses çalışmaları yaparken çalınan sesin 3'lü minör ve majörünü duyumsayarak çalışmak sesi odaklamak açısından kolaylık sağlayacaktır.

4.1.6. Vibrato Çalışmaları

Vibrato, etkili flüt çalınının çok önemli bir ögesidir. Duyguları anlatmayı kolaylaştıran bu unsur döneme, esere ve besteciye göre çeşitlendirilebilir. Vibrato çalışmak flüt tonunun da kalitesinin artmasını sağlamaktadır. Girdap, çan sesi gibi türleri bulunmaktadır. Bazı okullar tarafından öğretilmeyen sadece bireyin yeteneğine bırakılan bir konu olmasına rağmen kullanımını etkin bir şekilde kolaylaştırmak için egzersizlerle desteklenmelidir. Flüt sesini renklendirmek için yapılmalıdır. Teknik olarak sesin tizleşip pesleşmesiyle meydana gelen ses dalgaları vibratonun temelini oluşturur.

Vibrato yapmanın birkaç farklı biçimi vardır. Bunlar; 1) Dudakların ve çenenin hareketiyle, 2) Boğazı açıp kapayarak, 3) Gırtlığı kullanarak ve 4) Diyafram destekli hava hızının değiştirilmesiyle oluşan biçimlerdir. (Wye, 1983:19)

Ses kalitesinin en çok korunduğu biçim havanın hızıyla yapılan vibratodur. Örnek çalışma modeli olarak; tek sesler üzerinde $J=60$ metronom ile dörtlük, sekizlik, üçleme, onaltılık, beşleme ve altılamaya kadar farklı ritmik öğelerle başlamak ve bunu $J=100$ metronoma kadar hızlandırabilmek iyi bir temel oluşturacaktır. Bu çalışmalarda elde edilen kazanımlar ile cümleler üzerinde kolaylıkla, akıcı bir şekilde vibrato yapmak mümkün olacaktır.

4.1.7. Artikülasyon Egzersizleri

Artikülasyon müziğin dilidir. Müzikal fikirleriniz ne kadar güçlü olursa olsun, iyi bir artikülasyon tekniği olmadan dinleyiciyle kolayca iletişim kurmanız mümkün değildir. Birinin artikülasyon becerisinden söz ettiğimizde kendilerini açıkça ifade edebilenleri kastediyoruz demektir. Bu durum müzikte de aynıdır, ancak enstrüman öğrenirken artikülasyon kelimesiyle genellikle iki şeyi kastediyoruz: 1) Bağlar ve Noktalar; 2) Dilin Kullanımı. Bağlar ve noktalar döneme göre değişiklik göstermekte ve artikülasyon yardımıyla eserin stilini ön plana çıkarmaktadır. Müzik tarihi boyunca flütçüler bağları çeşitli şekillerde ve farklı nedenlerle kullanmışlardır. 18. yüzyılda, öncelikle bağlı veya bağımsız çalmak büyük ölçüde dönemin müzikal anlayışı ve ikinci olarak da enstrümanın teknik olanaklarıyla ilgili bir sorundu. Bağlarla ilgili tarihin farklı dönemlerinde farklı kullanımlar da söz konusudur. 19. yüzyılda bağlar genellikle çeşitlilik için kullanıldı, Bach'ın (Almanlar) ülkesi de bağ kullanımında kendine özgü bir tarza sahipti. (Wye, 1980:5)

Dilin kullanımı tek, çift ve üçleme dil olmak üzere üçe ayrılmıştır. Farklı heceler üretmekte yaratıcı olabileceğimiz gibi ana heceler için çift dil çalma tekniğinde kullandığımız "tü" ve "kü" hecelerini kullanmak dilin ağız içindeki rolü açısından oldukça büyük kolaylık sağlayacaktır. Tek dil için "tü", çift dil için "tü- kü", üçleme dil için ise "tü-kü-tü" hecelerinin kullanımı oldukça yaygındır. Tek dil iyice öğrenildikten sonra çift dil çalışmalarına başlanmalıdır. Çift dil en başarılı şekilde gamlar üzerinde çalışılabilirse de başlangıçta tek ses üzerinde metronomla yapılan egzersizler daha faydalı olacaktır. Amatörlüğü aşma isteğindeki flütçüler, dil tekniğini geliştirebilmek için asla yavaş çalışmamalı, ilerlemek için dil kasını çalıştırmayı öğrenmelidirler. Burada en hassas nokta bu çalışmaları yaparken çenenin gevşek olması ve yeterince karın kası desteğinin sağlanmasıdır. Dil vuruşlarını yaparken dil

hareketlerindeki doğallık korunmalı ve dilin ağız içerisindeki konumunun normal hayatta (konuşur gibi) kullanılan biçimde olması gerekliliği unutulmamalıdır.²⁸

Aşağıdaki örnek üzerinde farklı metronom işaretleriyle çalışma zamanla hızlandırılabilir. Çıkıcı ve inici kromatik diziler üzerinde uzun soluklu çalışmalar üretilebilir. Not: çalışırken çenenizde ya da yüzünüzde kasılmalar veya ağrılar olursa mutlaka ara verin!

4.1.8. Parmak Egzersizleri

Parmak tekniği, flüt gibi hız ve çeviklik gerektiren bir enstrüman için çok önemlidir. Flüt orkestrada kemancılar kadar hızlı pasajlar çalabilen tek enstrümandır. Silindirik tüp üzerinde konumlandırılmış kromatik anahtar sistemi kolaylıkla hızlı pasajların çalmasını sağlar. Ancak bu avantajı dezavantaja çevirmemek için parmakları iyi konumlandırmak, bedeni iyi dengelemek ve bununla beraber kas-iskelet sistemi konusunda farkındalık gereklidir.

Parmak tekniğini öğrenmek ve geliştirmek için çeşitli gam, arpej çalışmaları yapılmalıdır. Sürekli parmak çalışmaları yapmak kaslarının ve kas hafızasının gelişimi için önemlidir. Bununla beraber parmakları hızlandırmak ve güçlendirmek için yapılabilecek başka iyi bir çalışma da tril ve tremolo çalışmalarıdır. Tril çalışmaları, 2'li minör, 2'li majör aralıklar üzerinde yapılabileceği gibi 3'lü minör ve 3'lü majör aralıklar üzerinde de tremolo çalışmaları yapılması daha hızlı gelişim elde edilmesini sağlayacaktır. Birey her zaman kendisini zorlayan güçsüz parmakları geliştirmeye öncelik vermelidir. Bu çalışmalar yapılırken dikkat edilmesi gereken dört ana nokta bulunmaktadır. Bunlar:

- a) Doğru duruş ve tutuş ile çalışılmalı; asla oturarak çalışmamalıdır.
- b) İyi seslerle çalışılmalıdır.
- c) Çalışmalar ritmik olmalıdır.
- d) Parmaklar perdelere yuvarlak ve yakın konumlandırılmalıdır.

4.1.9. Günlük Egzersiz Metotları

Her flüt okulu ve bu okullara bağlı olarak yetişmiş olan eğitimcilerin çok farklı isimlerde ancak içerikleri benzerlik gösteren *günlük çalışma* metotları vardır ve olacaktır. Hepsinin ortak noktası öncelikle ses kalitesi için öneriler içeren çalışmalar, gamlar, arpejler, kromatik gamlar, üçlü majör ve minör inici vb. düzenler, tam ton gamları, yedili, eksilmiş ve artmış arpejler, artikülasyon çalışmalarıdır. Flüt repertuarında ve müziğin içinde sıklıkla kullanılan bu çalışmaların, yazarların önerileri doğrultusunda her gün düzenli olarak çalışılması parmak tekniğinin gelişimine, havayı kullanmayı öğrenmeye, deşifre kabiliyetinin artmasına ve kondisyon arttırmaya katkı sağlayacak çalışmalardır.

Wye; bu egzersizlerle parmaklarınızı çalıştırarak flüt repertuarında en çok kullanılan birçok nota kalıbını öğrendiniz. Bir başka deyişle, Bütün flüt repertuarının %95'inden %90'ını öğrendiniz! Ya da bütün flüt müziklerinin %85,5'ini öğrendiniz. İyi harcanmış bir zaman! sözleriyle, parmak çalışmalarının önemini vurgulamıştır. (Wye, 1984: 33)

Aslında günümüz flüt repertuarı göz önüne alındığında çalınan müzik yazısı ve içeriği bir flütçünün neler çalışması gerektiğine dair pek çok ön bilgi vermektedir. Bu nedenle klasik çalışma yöntemleri dışında yeni araştırma ve çalışma disiplinlerine açık olmak, bu yenilikleri öğrenmek çalışmamıza ustalık kazandıracaktır. Eksik yönlerimizi saptamak ya da hangi çalışma bize ne sağlar? Eksiklerimiz nelerdir? gibi sorular ile yönlendirilen günlük çalışmalar

²⁸ Bkz. Hakan Halit Turgay, Makale, Flüt Vibratosunun Teknik, Müzikal ve Kültürel Boyutu, İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi, Cilt/Vol. 3 Sayı/No. 2 (2017): 71-81 71.

daha somut neticeler elde edilmesini sağlayacaktır. Ancak şunu unutmamak gerekir; bedenimizi (kas-iskelet) ne kadar eğitirsek eğitim müzik bedenle değil ruhla çalınır.

5. Çağdaş Flüt Çalışma Yöntemleri

Amerikalı flütçü ve besteci Robert Dick²⁹ çağdaş tekniklerle ilgili çalışmaları, eserleri ve bunları egzersiz haline getiren metotlarıyla flüt dünyasına önemli fikirler katmıştır. Müziğin çağdaşlaşmasının ışığında flüt repertuarına yapılan bu katkının ötesinde bu çalışmaların klasik türde çalmaya yaptığı pozitif etki gözlerden kaçmamış ve çağdaş teknikler günlük egzersizler arasında önemli bir yer almaya başlamıştır. Bu çalışmalar dudakların gücünü, esnekliğini ve duyarlılığını; yorumcunun renk alanını, dinamik yelpazesini ve atlamalarını geliştirirken; ayrıca çeyrek ve mikro tonların kullanımıyla flütçünün kulağını da güçlendirmektedir. Bu egzersizler delikli ve si ayaklı bir flütün kullanımıyla kişiye daha çok olanak tanımakla birlikte her flütle yapılabilir. Kişi bu egzersizlere ne kadar erken başlarsa klasik tarzdaki gelişimi de o kadar hızlı olacaktır.³⁰

5.1.Gırtlak Ayarı/ Şarkı Söyleyerek Flüt Çalma

Ses tellerinin doğru kullanımı flüt sesinin akıcılığı ve açıklığı için çok önemlidir. Şarkısını; notalarını söyleyemediğimiz atlamaları çalmamız da oldukça zordur. Bunun için ses tellerinin kullanımı öğrenmek ve aslında fiziki olarak görevlerini keşfetmek yapacağımız kolay ve keyifli çalışmalardan biri olacaktır. Bir bakıma boğazın açılmasını sağlayan bu egzersiz çaldığımız sesi söyleyerek yapılır. Başlangıçta ses tellerinin yıpranmaması için tedbirli olmakta büyük fayda vardır (Turgay,1993:17).

5.2.Doğal Armonikler

Flütün yapısı gereği bir hava tüpü olması nedeniyle, dudakları kullanmadan sadece hava akımı ile elde edilen seslerin her zaman için daha güvenli ve doğru entonasyonlu olacağı kesindir. Ayrıca sürekli hareket eden dudaklar herhangi bir şey çalmayı zorlaştırmaktadır. Armonikler sesleri eğer doğru üfleme tekniğiyle çalışırsak; birey hangi sese ne kadar hava üfleneceğini öğretmekle kalmayıp, üflemek konusunda da doğru alışkanlıklar edinebilir. Hava kontrolünü tam anlamıyla öğrenmiş bir flütçü daha kontrollü, rahat ve homojen çalabilmeyi başaracaktır (Dick, 1986:14).

5.3.Bükülmeler

Dudakların esnekliğini kontrol etmemize yarayan bu egzersiz entonasyon kontrolü için de oldukça önemli bir yere sahiptir. Yüz kasları ve dudaklarımızda elde edeceğimiz esneklik aracılığıyla sesin en güzel çıktığı noktayı bulmamıza olanak tanıyan bükülme egzersizleri, her gün 10-15 dakika farklı oktavlardaki sesler üzerinde çalışılması önerilir. Bu çalışmayı yaparken flütü içeri ya da dışarı çevirmeden, sadece yüz kasları ve dudaklar aracılığıyla ses en az yarım sese yakın tizleştirip, pesleştirilebilir (Dick, 1986:25).

5.4.Fısıltı Sesleri

Havanın hızının kontrol edilmesiyle yapılan bu egzersiz armonik ses çalışmalarlarıyla bağlantılı olup az hava (ekonomik) kullanımını güçlendirecek bir çalışmadır. Doğru yapıldığı takdirde özellikle 3. ve 4. oktavlarda *piano* (*p*) nüansla çalmayı kolaylaştırdığı görülmüştür. (Dick, 1986:26).

5.4.Multifonikler

²⁹ Robert Dick: (4 Ocak 1950 doğumlu) flütçü, besteci, öğretmen ve yazardır. ([https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Dick_\(flutist\)\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Dick_(flutist))). Erişim 18.11.2021

³⁰ Bkz. Hakan Halit Turgay, Ton Geliştirmede İleri Teknikler, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1993.

Çoklu ses anlamına gelen multifonikler, flütü tek sesli enstrümandan bir nevi çok sesli enstrüman olabilme özelliğine kavuşmuştur. Farklı parmak pozisyonlarıyla elde edilebilen birçok multifonik bulunmaktadır. Egzersizin amacı dudakları daha rahat bir pozisyona getirip her iki, üç ya da dört sesi de çıkarmaya yarayacak hava basıncını ve üfleme açısını bulmaktır. Çağdaş repertuvarda sıklıkla kullanılan bu efekt pek çok bestecinin vazgeçilmezi olmuştur (Dick, 1986:36).

6.Flüt Çalışmanın Felsefi ve Sanatsal Boyutu

Flüt çalmanın ve çalışmanın felsefi ve sanatsal boyutunu şöyle gözlemleyebiliriz;

Ne diyor Leonardo da Vinci? "Cismi resmetmeyeceksin, onun ruhunu kavrayacaksın, niyetlerini göreceksin, tutkularını duyacaksın." Mona Lisa'nın yüzündeki gizemli gülümsemeyi seyrederken öyle bir an nasıl yakalanır ve resmedilebilir şaşırıp kalıyoruz ve şaşkınlığımız hayranlığa dönüşüyor. Tekniği bilgi olarak bilen bir sürü ressam, müzisyenler ancak öğreticilik yapıyorlar. Sanat eseri yaratmak teknikten, bilgiden ayrı bir şey; sanki hayatın içinde ve ruhun derinliklerinde yapılan bir keşif sanat. Sanat, keşfini ifade etme aracı ve tekniği ancak onun uzantısı. Deneyimleri yorumlama ve gerçeği kavrama çabası, sanatçının, bilim adamının, filozofun ortak yönüdür. Hatta bu ortak yön, kendi çapımızda günlük hayat içinde her birimizin insan olarak etkinliklerimize sinen bir şeydir. Sanat, profesyonel bir etkinlik olmaktan önce insan zihninin bir boyutudur. (Özturan, 2011)

6.1.Bir Eseri Öğrenme Süreci ve Eserlere Yönelik Analitik Bakış Geliştirme

Yeni bir eser öğrenmeye başlarken her şeyden önce heyecanımıza yenik düşmeyerek akılcı çalışmayı sürdürmemiz gerekmektedir. Özellikle ilk yapılan dikkatsizlikler ve yanlışlar, en çıplak ve güçsüz kaldığımız sahnede kendini gösterecek ve düzeltilmesi zor olacaktır. Bu yüzden çalmaya ve çalışmaya başlamadan önce eserin dönemi, bestecisi, hangi enstrümanlar için bestelendiği öğrenilmelidir. Yeni başlayan öğrenciler eseri çalmaya başlamadan önce eserin tonu; yani donanımındaki duygusal anlatımı sağlayan işaretleri, bununla beraber ritmik öğeleri solfej olarak okumalıdır. Böylece flüt dışındaki yaşanacak problemler %50 oranında azaltmış olur. Bu çalışmaları yaptıktan sonra eser deşifre etmeye başlanılabilir. Bu süreçte esere ait var olan iyi ve doğru kayıtları dinlemek çalışana önemli bir yardım sağlayacaktır. Eser yavaş tempoda deşifre edildikten sonra problemler olan yerler üzerine parmak, ton, armonik ses çalışmaları gibi yöntemleri uyarlayarak çalışma yaratıcı ve çözümcü hale getirilebilir.

6.2.Etkili Çalışma Yöntemleri

Çalışmanın en önemli yani püf noktası *tekrara* dayalı yapılan çalışmalardır. Doğru ve bilinçli tekrar sahneden mutlu inen müzisyenler yaratmak için en can alıcı egzersizdir. Ne için çalışıldığına dair bir hedef belirlenmesi sonuç almaya daha yakın bir bilinç edinilmesine yardımcı olabilir. Sahnede çalıştıklarınızın %50'sine yakınını stres faktörleriyle kaybedeceğinizi bilin ve çalışmalarınızı buna uygun olarak yapmayı deneyin. "Müziği zorluklarıyla ezberleyin. Böylece panik geleceği ya da geldiği zaman, beyninizdeki otomatik pilot devreye girecek kadar usta bir çalışma içerisinde olabilirsiniz." (Wye,1980:115)

6.3.Flütçülere Öneriler

- Birincil faktör her gün düzenli ve devamlılığı olan bir çalışma rutini oluşturmaktır.
- Çalışma saatlerinizi yazdığınız bir program edinin ve bu programa uymaya gayret gösterin. Başka bir deyişe uyabileceğiniz bir program hazırlayın.
- Çalışmanızda çalışma saati kadar dinlenme ve ısınma saatlerine de özen gösterin.
- Çalışmaya nefes egzersizleriyle başlayın. Bu hem sizi çalışmayla ilgisi olmayan dış etkenlerden çıkarmaya yardımcı olacak; hem de nefes kapasitenizi her gün biraz daha arttırmanızı sağlayacaktır.
- Egzersizlerin kudretini hafife almayın.
- Her gün yeni bir etüt çalışın.
- Günlük programınızda bu makalede yer alan egzersizlere yer vermeye çalışın.
- Flüt repertuarını ve flütçüleri öğrenmeye çalışın. Size motivasyon olabileceklerini keşfedeceksiniz.
- Bir hata yaptığınızda her zaman tüm cümleyi baştan alın (Wye,1993:111)
- 7.Tümevarım ve Tümdengelim Teknikleri

Tümevarım ve Tümden gelim terimleri gerek bilim gerek de felsefe dalı olarak incelenmiştir. Bu tekniklerin bir öğretim yöntemi olarak kullanıldığı da görülmüş ve bunun üzerine çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu makalede kullanım alanları bu denli geniş olan bu iki terimin yararlı çalışma anlayışları geliştirilmede kullanılabileceğine değinilmiştir. Aşağıda bu teknikler açıklanmış ve örneklendirilmiştir.

7.1.Tümevarım

Tümevarım, tekil olandan, özel olandan genel olana giden, tek tek olgulardan genel önermelere varan yöntem; burada ve şimdi gözlenilmiş olanlardan belli bir türün bütün durumları için geçerli olan yasaya gider. (Akarsu, 1975:170) Akıl yürütmede tikelden³¹ tümele³², olaydan yasaya, etkiden etkene, özelden genele geçme yoludur.

Tümevarım yöntemi, ayrıntıdan genele, parçadan bütüne doğru gitmektir. Yani, küçük parçaları birleştirerek bütüne doğru gitmektir. Amaç, “bütün” oluşturmaktır. Bütünü görmeye başladıkça durum netleşir. Parçalardan bütüne doğru gitmek için bütünü görmemiz yeterlidir. Çünkü parçaların bütüne ait olduğunu bilmeniz, doğru yolda olduğunuzun kanıtıdır. Parça parça öğrenmek bu yüzden, çoğu zaman daha kolaydır. Öncelikleri belirleyerek parçalamak daha kalıcı olabilir. Bir kelimeyi gördüğünüzde onu resmedebilirsiniz ve kodlayabilirsiniz. Bu bir tür, resim ve kelime arasında bağ kurmaktır ve bu bağ şifrelemektir (Test Asistan, 2021).

Bugüne kadar önerilen günlük çalışmalar düzenli bir şekilde yapıldığında genel anlamda çalgıya hâkimiyet artmış olacak ve kazanılan *ince motor*³³ becerileri aracılığıyla problemleri düşünmeden aşmak mümkün olacaktır. Eğer gam çalışmak ve günlük egzersizleri yapmak bir yasa³⁴ ise çalgıcı için parça içerisinde karşılaştığı zorlukları (olayları) aşabilmek kendi çalışma yasalarını oluşturmasıyla gerçeklik kazanacaktır.

Örneğin, Mozart Re Majör Flüt Konçertosunun ilk ölçüsünde var olan re majör gamının eşit bir şekilde çalınması için sadece günlük egzersizleri yapmak değil, o ölçü içerisindeki eşitliğin sağlanamamasının nedeni olan problemi bulmak ve buna yönelik çalışmalar yapmak doğru olacaktır. Bu sayede tümevarım yöntemiyle genelden özele bir yaklaşım sergilenmiş ve zamandan kazanarak hızlı bir şekilde sonuca ulaşılması sağlanmış olacaktır. Burada ilk soru öncelikle gamı çalmaya odaklanmak mı, yoksa gam üzerinde zayıf parmakları güçlendirecek egzersizler yapmanın mı gerekli olduğunun bulunmasıdır. Bu bakış açısı öncüller doğruysa sonuç da mantıksal bir zorunlulukla doğru olacak anlamına gelmekte olup; bu mantıklı bakış açısı doğru çalışmanın üretilmesini sağlayacaktır. Bu yöntem farklı eserlerin farklı noktalarına çeşitli biçimlerde kullanılabilmektedir.

7.2.Tümdengelim

En basit tanımıyla tümdengelim, genel nitelikteki bir önermeden daha az genel olan yeni önermelerin elde edilmesi sürecidir. Bir diğer ifadeyle genelden özele ulaşmayı hedefleyen akıl yürütme biçimine “tümdengelim” denir. “Dedüksiyon” ya da “Dedüktif akıl yürütme” olarak da bilinir. Endüktif akıl yürütme yani tümevarımla birlikte iki temel mantıksal akıl yürütme biçiminden biri sayılır. (<https://tarihbilgi.org/tumdengelim/>, 2020)

³¹ Tiket: Bir bütünün bir tek parçasıyla ilgili olan (Sıfat).

³² Tümel: Var olan her şeyi kapsayan, bütün varlıkları içine alan (Önerme).

³³ İnce motor becerileri, küçük kas grupları kullanılarak yapılan hareketlerdir. Spesifik olarak el ve parmaklardaki kaslar yönetilerek gerçekleştirilen hareketlere verilen isimdir. (<https://uzaktanegitimogusem.gop.edu.tr/urunler/cocuklarda-motor-beceri-gelisimi-egitim-seminerleri>). Erişim 23.11.2021

³⁴ Günlük çalışma, sürekli rutin çalışma.

“Tümel bir önermeden tikel bir önermeye, yasalardan olaylara, etkenden etkiye geçme yolu, talil, dedüksiyon.” Yani tümdengelim, bütüne ilişkin bir bilgiden hareketle, parçalara ilişkin bilgilere ulaşmaktır. Genel yasalardan tekil olaylara geçiş şeklindeki akıl yürütme biçimidir. Tümdengelimde genelden özele, bütünden parçaya doğru bir gidiş söz konusudur. (<https://tarihbilgi.org/tumdengelim/>, 2020)

Tümdengelim, doğru olan ya da doğru olduğu sanılan önermelerden zorunlu olarak çıkan yeni önermeler türetir. Öncüller doğruysa sonuç da mantıksal bir zorunlulukla doğrudur. “Örneğin: insan ölümlüdür, Ahmet insandır öyleyse Ahmet de ölümlüdür” tasımı, tümden gelen bir tasımdır. (<https://tumdengelim.nedir.org/2021>)

Örneğin Mozart’ın eserlerinde göze çarpan en önemli özellik kullanılan ritmik yapılar; dolayısıyla ortaya çıkan artikülasyon çeşitliliğidir. Eserlerinin tüm hızlı, canlı bölümlerine hâkim olan bu yapı, genel yasalar olarak düşünülebilir. Bu nedenle eseri birinci ölçüden başlayıp çalmak ya da çalışmak yerine artikülasyon becerilerimizi gözden geçirip belli çalışmalar üzerinde ustalık kazanmak, çalmak istediğimiz eserin temel taşlarını yerleştirmemizi sağlayacaktır.

8. Kişisel Çalışma Yöntemleri

Öğrenmeyi her zaman eğlenceli hale getirmek önemlidir. Karakteriniz, öğrenme yönteminiz ne olursa olsun bilinçaltı eğlenceli öğrenmeye kayıtsız kalmaz. Hangi yöntemi kullanırsanız kullanın, öğrenme deneyimini hep neşeli ve hoş şeylerle ilişkilendirin.

Kişi kendine yazılı bir program yapıp buna uymalı; yani neyi nasıl çalışması gerektiğinin bilincinde olmalıdır. Bu kişinin güçlü ve zayıf yönlerini keşfetmesini sağlayacak ve farkındalığını arttıracaktır.

Özellikle yeni başlayan; yaşı daha küçük olan öğrencilerin sürekli yaşadığı bilinçsizlik ve dikkatsizlik gibi unsurlar ilerlemenin hızını düşürmekte ve öğrencinin istekliliğini de azaltmaktadır. Yapılanın aksine çok çalışmak, enstrümanla fazla vakit geçirmek ya da sadece eserleri çalmak çalışmanın çok uzağında olmakla kalmayıp; plansız çalışmaların dikkatsizlikle yapılan hataları bu uzun süreler içerisinde kendisini başka bir boyutta; problemler, ağrılar ve sakatlıklar olarak gösterebilmektedir. Bunun için kişi çalışmasının anlamını sorgulamalı, kendini sürekli kontrol etmeli ve akıllı çalışma dediğimiz, kısa bile sürse sonuç odaklı olan çalışmaları uygulamayı tercih etmelidir. Wye’in söylediği gibi; “Eğer bunlardan tonunuzda yaptığı sonuca bağlı gelişimle beraber keyif almıyorsanız, hastasınız: flütü kutusuna koyup yatağa gidin. (AMA YARIN İKİ KERE ÇALIŞIN!)” (Wye, 1984: 21)

Kişinin kendine neden bu egzersizi yapıyorum, bu etüdü neden çalışmam gerekiyor, bu parça gelişimim için nasıl katkılarda bulunabilir gibi soruları sorduğu zaman çalışma kalitesinin arttığını, felsefi yönünün geliştiğini fark edecektir. Yapılan çalışmaların hangi metronomla, hangi zorluklarla çalışıldığının not edilmesi kişi ilerlediği zaman kendisine bir motivasyon olacak ve ne değil, nasıl çalışmanın önemini daha iyi kavrayabilecektir.

Enstrüman çalmayı bir spor dalından ayıran en önemli fark sürekli güzeli de arıyor olmamızdır. Elbette bir eseri doğru entonasyonda ve doğru temposunda çalabilmek, yavaş parçalardaki nefes problemi, hızlı parçalardaki koordinasyon problemi gibi teknik yönleriyle, aynı hedefe yüzen bir yüzücü gibi mantıklı egzersiz ve uzun çalışmalardan geçmektedir. Buna karşın her şeyi olması gerektiği gibi çalabilen ve hedefe ulaşabilen bir çalgıcı kendisinden beklenenlerin yalnızca teknik yönlerini başarıyla tamamlamış olacaktır. Bir sanatçıdan ve müzisyenden beklenen, eserleri öncelikle bestecinin karakterine ve yaşadığı dönemin stiline uygun kurallarla icra etmektir. Bunun yanında çalışmalarında kendine sorduğu sorularla bu kurallar çerçevesinde renk, güzel ve estetik olarak sonsuz bir arayışta olmalıdır. Bu bağlamda çalışmanın teknik ve sanatsal yönü amaca hizmet etmiş olarak; başarılı, düşünen ve hissettiklerini aktarabilen flütçülerin çoğalmasına yardımcı olacaktır.

9. Etkili Çalışma Yöntemleri

Etkili çalışmada önemli olan öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğidir. Nasıl Verimli Çalışılır? Verimli çalışma tekniklerini bilen bir kişi uygun sürede, fiziksel ortamını düzenleyerek, aktif bir şekilde ve yüksek motivasyonla çalışmayı bilen kişidir.

Sorgulanan çalışma, çalışmalarını daha yüksek bir boyuta çıkararak bütün egzersizlerin içine sanatsal bir yön katmaktadır. Burada flütsüz olarak yapılacak olan *zihinsel çalışmaların*³⁵ katkısı büyük olacaktır. Bunlar altı maddede gözlemlenebilir:

1. Motivasyonun sürekliliği
2. Dinç Kalmak
3. Zihinde canlandırma becerisi
4. Odaklanma
5. Duyguları kontrol altında tutabilmek
6. İdeal performans durumunu yaratabilmek

Örneğin, yapmayı planladığınız bir teknik çalışmayı veya çalışmayı düşündüğünüz bir pasajı flütsüz olarak yapmak motor hareketi imgesel olarak yapmak anlamına gelecektir. Bu yaklaşım hareketle bağlantılı kaslarda o zamana kadar olmayan ve hareketin yapılabilmesi için gereksinim duyulan elektriksel akımın oluşmasına neden olacaktır. Bu duruma *Carpenter Etkisi*³⁶ denilmektedir. Oldukça faydalı olan bu çalışma yöntemi sonrasında flütle yapacağımız çalışmaları destekleyecek ve kolaylaştıracaktır.

Çalışmanın en önemli püf noktası tekrardır. Doğru ve bilinçli tekrar sahnedeki mutlu inen müzisyenler yaratmak için en can alıcı egzersizdir. Ne için çalışıldığına dair bir hedef belirlenmesi sonuç almaya daha yakın bir bilinç edinilmesine yardımcı olmaktadır.

SONUÇ

Tüm bu klasik çalışmaların, günlük çalışma ve çağdaş çalışma yöntemlerinin bir flütçüye enstrümanı üzerinde mutlak hâkimiyet sağlayacağı kesindir. Ancak günümüz yaşam koşullarının hızlanması ve yoğunluğundan dolayı rutin çalışmaları düzenli bir şekilde yapabilmemiz gün geçtikçe daha da zorlaşmaktadır. Tümdengelim sistemi olarak adlandırılan yaklaşım, aslında rutin çalışmaların planlı bir şekilde yapılması anlamına gelmektedir. Enstrümanı üzerinde mutlak hâkimiyet sağlamış bir flütçü, bir eseri yorumlama aşamasında tümdengelim sistemi ile hiçbir teknik zorlukla karşılaşmadan eseri yorumlayabilir. Bununla beraber tümevarım sistemi ile günlük hayat içerisinde yaşadığımız zorluklar sebebiyle aksattığımız rutin çalışmaları ve eser üzerinde karşılaşılan teknik problemleri analitik bakış açısıyla sonuca ulaştırmak da mümkündür.

Her flütçünün kendine özgü bir çalışma sistemi olmalıdır. 17. yüzyılda Hotteterre'in yazdığı metottan başlayarak günümüze kadar ulaşılmış olan tüm çalışma kitapları, metinler, bilgiler ve alışkanlıklar her flütçünün vazgeçilmezi olmuş ve tüm yeni yaklaşımların temelini oluşturmuştur. Felsefi bakış açısıyla tümdengelim ve tümevarım yöntemleri flütçüye kolaycı, pratik ve çözüm odaklı sonuçlar sunacaktır. Deneyimlerimiz ve tecrübelerimiz aslında

³⁵ Fiziksel bir eylem yapmadan sadece zihni kullanarak belli bir amaca yönelik (bilinen bir hareketin geliştirilmesi ya da yeni bir hareketin öğrenilmesi olarak yapılan hazırlık çalışmasına "zihinsel antrenman" denir. (<https://www.google.com/search?q=zihinsel+%C3%A7a1%C4%B1%C5%9Fma+nedir&oq=zihinsel+%C3%A7a1%C4%B1%C5%9Fma&aqs=chrome.1.69i57j0i512j0i22i30l8.7692j0j15&sourceid=chrome&ie=UTF-8>). Erişim 19.11.2021

³⁶ Zihinsel antrenmanın etki mekanizmasını anlatan bu olaya, "Carpenter Etkisi" denir. İlgili kas gruplarına giden kan miktarının artması, solunum ve nabız atışlarının hızlanması ve kan basıncının yükselmesi hayal etme sürecinin sonucunda ortaya çıkan fizyolojik tepkilerdir. (<https://www.google.com/search?q=carpenter+etkisi&oq=carpenter+etkisi&aqs=chrome..69i57j0i512.8521j1j15&sourceid=chrome&ie=UTF-8>). Erişim 18.11.2021

çoğalan öğrenmenin doğal bir sonucudur. Sorular sorarak cevaplar bulmanın sayesinde pasif öğrenme sürecini başlatmış olursunuz. Daha sonra detay için daha çok soru sorarsanız, daha fazla öğrenme imkânına erişebilirsiniz demektir. Aldığınız yanıtlar sizi daha önce bildiklerinizi irdeleme ve doğrulama imkânını vererek bilgilerinizin büyümesine olanak tanır.

Bu makalede yer verilen çalışma yöntemleri kişisel günlük çalışma programı hazırlanırken flütçülerin göz önünde bulundurması gereken temel yöntemlerdir. Bahsedilen tümdengelim ve tümevarım felsefeleri kişinin çalışmalarına verim kazandıran yeni bakış açıları oluşturmuştur. Bu bağlamda kişi eksiklerini belirleyip, nereye varmak istediğini bildiği takdirde kendini bu teknikleri kullanarak geliştirebilir ve sağlıklı bir beden ve zihin ile geleceğine yön verebilir. Var olan çalışma teknikleri ve yöntemlerinin bilinmesi kişinin kültürünü ve çalışma verimini arttıracak olup; kendisi için gerekli bulunduğu konularda çalışma yöntemleri yaratabilmesine de yardımcı olacaktır. Bu bağlamda yaratıcı, eğlenceli, keyifli ve sonuca varan çalışmalar bireyin yaşam kalitesini, zamanını ve enstrümandaki teknik seviyesini geliştirmesini sağlayan önemli etkenler olacaktır. Bilim ve yaşadığımız dünya çerçevesinde flüt, müzik ve sanat sürekli olarak insanlıkla beraber gelişimini sürdürmektedir. Bu bağlamda güzeli ve mükemmeli bulma yolundaki tüm flütçüler kendilerini ve zihinlerini sürekli olarak yeniliklere açık tutmalı ve çalışma yöntemlerini gelişen dünya çerçevesinde sınırsız bir hayal gücü ve yaratıcılıkla geliştirmeye devam etmelidir.

KAYNAKÇA

Akarsu, P. D. (1975). *Felsefe Terimleri Sözlüğü* (Ankara Üniversitesi Basımevi b.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Boehm, T. (1964). *The Flute and Flute Playing*. New York: Dover Publication, Inc.

Dick, R. (1986). *Tone Development Through Extended Techniques*. New York: Multiple Breath Music Company.

Dorgeuille, C. (1986). *The French Flute School 1860- 1950*. (E. Blakeman, Çev.) London: Tony Bingham.

Ekebalkan, S. *Flüt Eğitiminde Çalışma Yöntemlerinin İncelenmesi*, <https://www.morsanat.com.tr/flut-egitiminde-calisma-yontemlerinin-incelenmesi/>. Erişim tarihi: 01.11. 2021

Hotteterre, J. M. (1968). *Principles of the Flute, Recorder & Oboe*. (P. M. DOUGLAS, Çev.) New York: Dover Publications, INC.

Hotteterre, J. M. (1968). *Principles of the Flute, Recorder & Oboe*. (P. M. DOUGLAS, Çev.) NEW YORK: DOVER PUBLICATIONS, INC.

https://en.wikipedia.org/wiki/Fran%C3%A7ois_Couperin adresinden alındı. Erişim tarihi: 18.11. 2021

https://en.wikipedia.org/wiki/Jens_Peter_Larsen adresinden alındı. Erişim tarihi: 18.11.2021

https://en.wikipedia.org/wiki/Joseph-Henri_Alt%C3%A8s . adresinden alındı. Erişim tarihi: 11.11.2021

https://en.wikipedia.org/wiki/Louis_Dorus adresinden alındı. Erişim tarihi: 11.11.2021

https://en.wikipedia.org/wiki/Louis_Fleury adresinden alındı. Erişim tarihi: 11.11.2021

https://en.wikipedia.org/wiki/Manfred_Bukofzer adresinden alındı. Erişim tarihi: 18.11.2021

https://en.wikipedia.org/wiki/Marcel_Moyse adresinden alındı. Erişim tarihi: 11.11.2021

https://en.wikipedia.org/wiki/Michel_Corrette adresinden alındı. Erişim tarihi: 18.11.2021

https://en.wikipedia.org/wiki/Paul_Taffanel adresinden alındı. Erişim tarihi: 11.11.2021

https://en.wikipedia.org/wiki/Philippe_Gaubert adresinden alındı. Erişim tarihi: 11.11.2021

[https://en.wikipedia.org/wiki/Recorder_\(musical_instrument\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Recorder_(musical_instrument)) adresinden alındı. Erişim tarihi: 15.11.2021

[https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Dick_\(flutist\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Dick_(flutist)) adresinden alındı. Erişim tarihi: 18.11.2021

https://en.wikipedia.org/wiki/Theobald_Boehm adresinden alındı. Erişim tarihi: 18.11.2021

https://en.wikipedia.org/wiki/Trevor_Wye adresinden alındı. Erişim tarihi: 18.11.2021

<https://tarihbilgi.org/tumdengelim/> adresinden alındı. Erişim tarihi: 18.11.2021

https://tr.wikipedia.org/wiki/Charles_Le_Brun adresinden alındı. Erişim tarihi: 18.11.2021

https://tr.wikipedia.org/wiki/Jean-Baptiste_Lully adresinden alındı. Erişim tarihi: 18.11.2021

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Moli%C3%A8re> adresinden alındı. Erişim tarihi: 18.11.2021

https://tr.wikipedia.org/wiki/XIV._Louis adresinden alındı. Erişim tarihi: 18.11.2021

<https://www.amazon.com.tr/Playing-Flute-Johann-Joachim-Quantz/dp/0571207804> adresinden alındı. Erişim tarihi: 18.11.2021

<https://www.britannica.com/biography/Jacques-Hotteterre> adresinden alındı. Erişim tarihi: 20.11.2021

<https://www.britannica.com/biography/Johann-Joachim-Quantz> adresinden alındı. Erişim tarihi: 20.11.2021

<https://www.cumhuriyet.com.tr/yazarlar/evin-ilyasoglu/debussynin-bugulu-muzigi-880492>. adresinden alındı. Erişim tarihi: 22.11.2021

[https://www.tavsiyee diyorum.com/makale_17205.htm#:~:text=Carpenter'e%20g%C3%B6re%20\(1873\)%3B,Kont er%2C%20E.%202003%20\).](https://www.tavsiyee diyorum.com/makale_17205.htm#:~:text=Carpenter'e%20g%C3%B6re%20(1873)%3B,Kont er%2C%20E.%202003%20).) adresinden alındı. Erişim tarihi: 18.11.2021

<http://www.antalyaozelegitim.com/blog/psikolojik-degerlendirme-ve-danisma/zihinsel-antrenman.html> adresinden alındı. Erişim tarihi: 25.11.2021.

<https://www.music.iastate.edu/antiqua/instrument/transverseflute> adresinden alındı. Erişim tarihi: 18.11.2021.

<https://www.nfaonline.org/about/achievement-awards/nancy-toff> adresinden alındı. Erişim tarihi: 18.11.2021.

Moyse, M. (1934). *De la Sonorité - Arts et Technique*. Alphonse Leduc.

<https://tum dengelim.nedir.org/> adresinden alındı. Erişim tarihi: 25.11.2021.

Özturan, M. (2011, Şubat). Sanat ve Felsefe: Soyut Düşüncenin Sanata Yansıması. *Fotoğrafya*(24).
<http://www.fotografya.gen.tr/TR,128/sanat-ve-felsefe-soyut-dusuncenin-sanata-yansimasi.html>
adresinden alındı. Erişim tarihi: 23.11.2021

Quantz, J. J. (1966). *On Playing the Flute* (2. Baskı b.). (E. R. Reilly, Çev.) London: Faber & Faber.

Rockstro, R. S. (1928). *A Treatise on the Construction the History and the Practice of The Flute* (2nd Edition b.).
London: Musica Rara London.

Schaeffle, M. H. (1989). Flute pedagogy of the eighteenth and nineteenth: a comparative study of the flute treatises.
Flute pedagogy of the eighteenth and nineteenth : a comparative study of the flute treatises. San Jose,
ABD: San Jose State University. Şubat 2021 tarihinde alındı.

<https://sozluk.gov.tr> adresinden alındı. Erişim tarihi: 28.11.2021.

Test Asistan. (2021, 11 24). *Test Asistan*. <https://testasistan.com/blog/egitimde-en-iyi-ogrenme-yontemi-nelerdir>
adresinden alındı. Erişim tarihi: 28.11.2021.

Toff, N. (1996). *The Flute Book*. Oxford: Oxford University Press.

Turgay, H. H. (1993). *Ton Geliştirmede İleri Teknikler*. T.C . İstanbul Üniversitesi. İstanbul: T.C . İstanbul
Üniversitesi.

Wye, T. (1980). *Practise Book for the Flute Volume III Articulation*. London: Novello.

Wye, T. (1983). *Practise Book for the Flute Volume IV Intonation and Vibrato*. London: Novello.

Wye, T. (1984). *Practise Book for the Flute Volume V Breathing and Scales*. London: Novello.

Wye, T. (1986). *Practise Book for The Flute Volume VI Advanced Practise*. London and Sevenoaks: Novello.

Wye, T. (1991). *Practise Book for the Flute Volume II Technique*. London: Novello.

Wye, T. (1992). *Practise Book for the Flute Volume I Tone*. London: Novello.

Wye, T. (1993). *Marcel Moyse An Extraordinary Man*. Winzer Press - Iowa.